

Załącznik do Uchwały Nr XXXVI/294/2022
Rady Miejskiej w Witkowie
z dnia 31 marca 2022 r.

**PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY NA TERENIE
GMINY I MIASTA WITKOWO
NA LATA 2022-2024**

Atelier
Centrum Profilaktyki i Reedukacji

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU.....	5
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA WITKOWO.....	8
POŁOŻENIE.....	8
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	8
RYNEK PRACY	10
INFRASTRUKTURA KULTURALNA, REKREACYJNA I SPORTOWA.....	11
EDUKACJA I WYCHOWANIE	12
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY	15
DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE I MIEŚCIE WITKOWO.....	16
POMOC SPOŁECZNA.....	16
PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE	23
PROBLEM ALKOHOLOWY WŚRÓD RODZIN.....	28
ANALIZA SWOT	30
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU.....	32
ADRESACI PROGRAMU	37
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	37
SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI PROGRAMU	37
WSKAŹNIKI MONITORINGOWE	38
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	40
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	42
SPIS RYSUNKÓW	42
SPIS WYKRESÓW	42
SPIS TABEL.....	43

Wykaz skrótów:

GUS – Główny Urząd Statystyczny

UGiM – Urząd Gminy i Miasta

KP – Komisariat Policji

BP – Biblioteka Publiczna

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacje pozarządowe

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PK – Punkt Konsultacyjny

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

CK – Centrum Kultury

OKSiR – Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

SP – szkoła podstawowa

NSP – niepubliczna szkoła podstawowa

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

KBdsPN – Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

W P R O W A D Z E N I E

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączy go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (z wyjątkiem porzucenia, rozwodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała liczebność jej członków, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa i rodziny funkcjonują alternatywne formy życia rodzinnego.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. W wyniku reorganizacji władzy rodzinnej, znaczącą jej część w rodzinie przejmuje matka – żona. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej i zainteresowań². Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy: zmianę pozycji i ról małżonków, zmianę pozycji dziecka w rodzinie, proces autonomizacji jednostki³.

Główną przyczyną kształtowania się modelu partnerskiego w rodzinie jest wzrost niezależności ekonomicznej i psychicznej kobiety, która stanowi o poszerzeniu jej samodzielności życiowej. Kobiety – matki podejmują pracę zawodową, dążą do samorealizacji, niezależności. Rozwijają swoje pasje, zainteresowania. Nie poświęcają już całej swojej uwagi i czasu tylko na wychowanie dzieci i dbanie o dom. Mężczyźni nie są już tylko jedynymi żywicielami rodziny, ale również uczestniczą w pracach domowych, w opiece i wychowywaniu dzieci. Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spójność, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

¹ Kawula S, Brągiel J, Janke A., *Pedagogika rodziny*, Toruń 1999, s. 49.

² Cudak S., *Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego*, [w:] *Pedagogika rodziny*, red. S. Cudak, Kielce 2007, s. 7.

³ Żebrowski J., *Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej*, [w:] *Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie*, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s. 23.

Pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym, migracje oraz o charakterze lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny, itp. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniechanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, przemoc. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na matki, gdyż to głównie kobiety są beneficjentami pomocy społecznej.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Poniższa tabela przybliży ten podział.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej.

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Profilaktyka – wspieranie rodziny. ▪ asystent rodziny, ▪ placówki wsparcia dziennego, ▪ rodziny wspierające, ▪ inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, ▪ usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, ▪ adopcja. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek adopcyjny, ▪ regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, ▪ Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, ▪ placówki opiekuńczo-wychowawcze, ▪ usamodzielnianie, ▪ organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), ▪ rodziny pomocowe. 	

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Zapisy Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy i Miasta Witkowo na lata 2022-2024 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 114, poz. 946),
- ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),

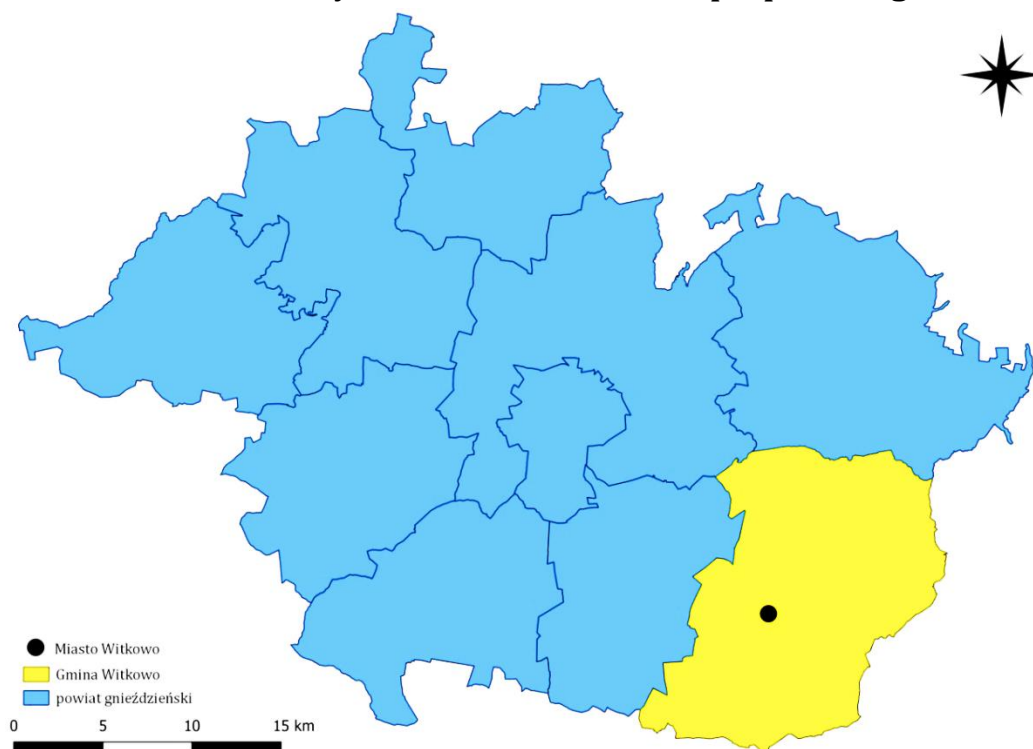
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1162 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1744),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1038 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1359).

CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA WITKOWO

POŁOŻENIE

Witkowo to gmina miejsko-wiejska położona w województwie wielkopolskim, w południowo-wschodniej części powiatu gnieźnieńskiego. Oddalona jest o około 18 km od siedziby powiatu – miasta Gniezna oraz o około 70 km od stolicy województwa wielkopolskiego – Poznania. Jej siedzibą jest miasto Witkowo. Teren Gminy⁴ zajmuje powierzchnię 184,4 km², co stanowi 14,7% terytorium powiatu gnieźnieńskiego. 21% obszaru Gminy to grunty leśne, z kolei użytki rolne stanowią 65% jej powierzchni. Pod względem geograficznym gmina Witkowo położona jest na obszarze Powidzkiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 1. Położenie Gminy i Miasta Witkowo na mapie powiatu gnieźnieńskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (Bdot10k)

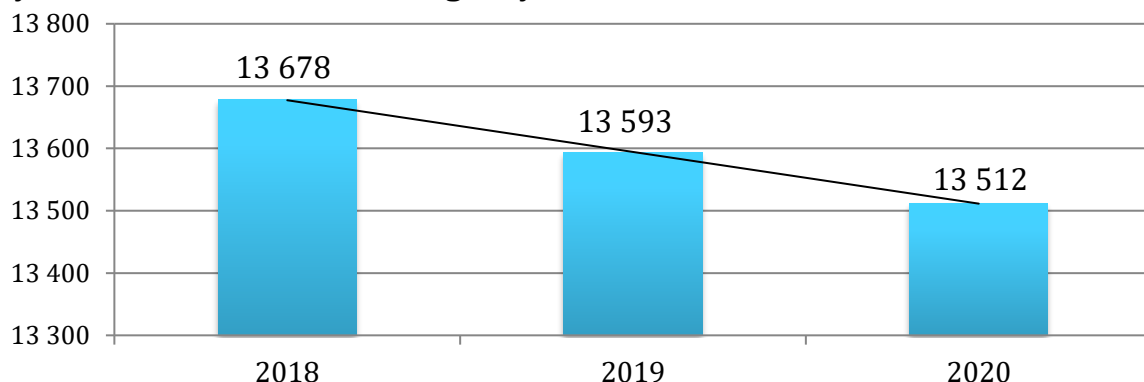
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Obraz aktualnego stanu społeczeństwa jest możliwy do przedstawienia między innymi dzięki analizie struktury demograficznej. Gminę i Miasto Witkowo zamieszkuje 13 512 osób (stan na 31.12.2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców uległa niewielkiemu zmniejszeniu. W stosunku do 2018 roku widoczny jest spadek o 1%.

⁴ Ilekroć w niniejszym dokumencie jest mowa o „Gminie” należy przez to rozumieć „Gminę i Miasto Witkowo”.

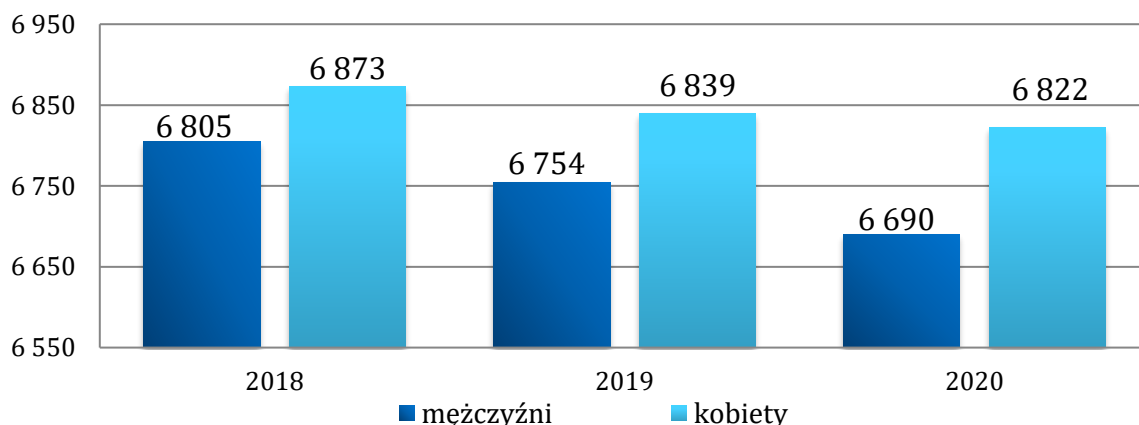
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Witkowo latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Witkowo była w 2020 roku mniejsza od liczby kobiet – stanowiły one 50,5% ogólnej liczby ludności (6 822 kobiety), natomiast mężczyźni 49,5% (6 690 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w 2020 roku w Gminie wynosił 102, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadały 102 kobiety. W powiecie gnieźnieńskim współczynnik ten był wyższy i wynosił 105, natomiast w województwie wielkopolskim przyjmował wartość 106.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Witkowo na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Witkowo w 2020 roku przyrost naturalny był ujemny i wynosił -8 (stan na koniec 2020 roku), co odpowiadało przyrostowi naturalnemu -0,59 na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2018-2019 przyrost naturalny w Gminie przyjmował wartość 11, z kolei w 2020 roku nastąpił jego spadek.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Witkowo na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
urodzenia żywe	153	141	156
zgony	142	130	164
przyrost naturalny	11	11	-8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Witkowo według ekonomicznych grup wieku w 2020 roku przedstawiała się następująco:

- 20,0% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- 60,5% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 19,6% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – 65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Witkowo. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym ulega spadkowi. W przypadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym dostrzegalne są niewielkie wahania. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności gminy Witkowo według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

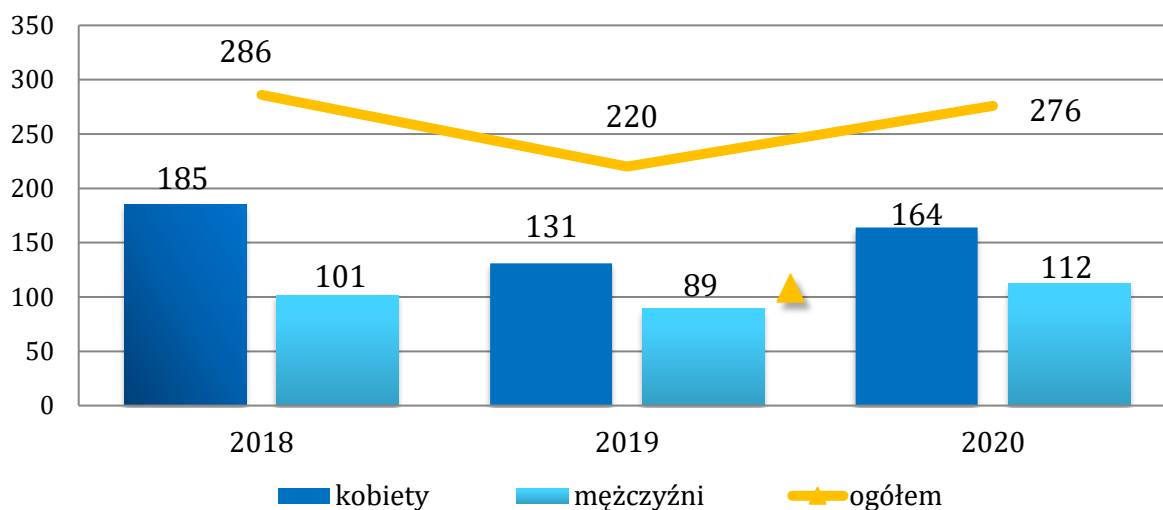
wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	19,8	19,7	20,0
wiek produkcyjny	61,7	61,1	60,5
wiek poprodukcyjny	18,5	19,1	19,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

RYNEK PRACY

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Gnieźnie zarejestrowanych było łącznie 276 mieszkańców gminy Witkowo. Oznacza to spadek w stosunku do 2018 roku o 3%, natomiast w porównaniu do 2019 roku wzrost o 25%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2020 roku więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 164, liczba mężczyzn – 112). Znaczny wzrost bezrobocia w 2020 roku może mieć związek z trwającą pandemią koronawirusa, która wpłynęła negatywnie na rynek pracy.

Wykres 3. Mieszkańcy gminy Witkowo zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018–2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

INFRASTRUKTURA KULTURALNA, REKREACYJNA I SPORTOWA

Działalność kulturalna na terenie Gminy koncentruje się głównie w budynku **Centrum Kultury im. Krzysztofa Szkuclarka**, w którego skład wchodzi:

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Witkowo,
- Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Witkowie.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Witkowo wraz z filią w Kołaczku jest gminną instytucją kultury, służącą rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Biblioteka oprócz swoich podstawowych funkcji, realizuje także szeroką działalność informacyjną i kulturalno-oświatową, poprzez organizację różnych form pracy z czytelnikami, współpracując przy tym aktywnie z placówkami oświatowymi z terenu Gminy.

W zbiorach Biblioteki oraz jej filii znajduje się 58 747 woluminów, w których skład wchodzi książki, czasopisma, a także dokumenty elektroniczne. W 2020 roku w porównaniu do roku ubiegłego zasoby placówki powiększyły się o 1 823 jednostki inwentarzowe, przy czym część stanowiły zakupy, a część darowizny.

W 2020 roku liczba czytelników BP oraz jej filii wyniosła 1 585 osób, co oznacza spadek w stosunku do roku poprzedniego o 261 osób (14%). Wypożyczono wówczas 49 858 książek oraz 45 zbiorów specjalnych.

Zadania w zakresie sportu na terenie gminy Witkowo realizuje **Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Witkowie**. Jego głównym celem jest samodzielne organizowanie wydarzeń kulturalnych oraz kulturalno-sportowych oraz wspieranie inicjatyw społeczności lokalnej. Baza sportowo-rekreacyjna OKSiR składa się z następujących obiektów:

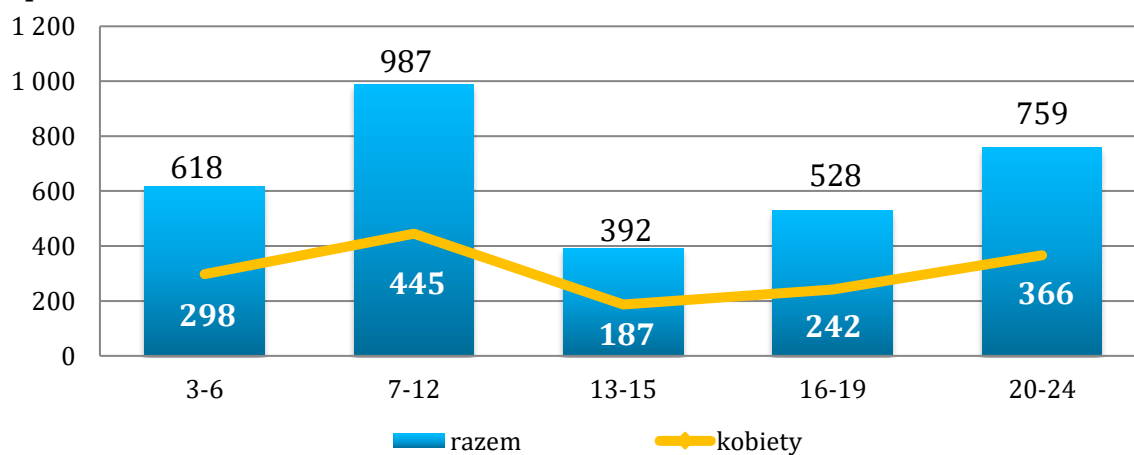
- hali widowiskowo-sportowej,
- boiska ORLIK,
- kortów tenisowych.

Ośrodek realizuje szeroką działalność w dziedzinie sportu i rekreacji, ale również wspiera inne formy aktywności, przede wszystkim poprzez funkcjonowanie różnotematycznych klubów, zespołów i sekcji. W 2020 roku wśród realizowanych zajęć kulturalnych znajdowały się m.in.: koło małego plastyka, zajęcia plastyczne dla młodzieży, warsztaty *break dance*, warsztaty hip hop, balet z elementami tańca współczesnego, koło taneczne OKSiR, zajęcia indywidualne z instrumentem, studio piosenki OKSiR, joga dla dorosłych, zumba fitness, zajęcia „zdrowy kręgosłup”, taniec nowoczesny dla dorosłych oraz próby zespołów muzycznych.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 3 284 mieszkańców gminy Witkowo, w tym 47% stanowiły kobiety (1 538 osób). Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe można zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (987 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (759 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (618 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 4. Ludność gminy Witkowo według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Baza oświatowa na terenie Gminy i Miasta Witkowo składa się z następujących placówek:

- Przedszkole Miejskie w Witkowie,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Witkowie,
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Witkowie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mielżynie.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy Witkowo znajduje się ponadto jedna **Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzykowie**, dla której organem prowadzącym jest Stowarzyszenie „Razem w Przyszłość” w Ochronce oraz **5 niepublicznych przedszkoli**:

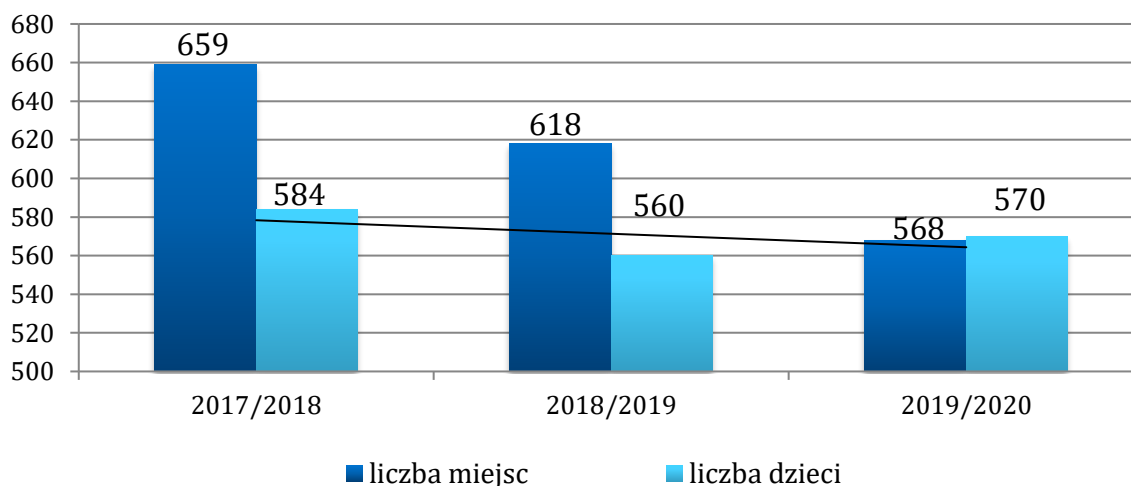
- Przedszkole im. Dzieciątka Jezus w Witkowie,
- Domowe Przedszkole w Witkowie,
- Przedszkole „Bajkowy Świat” w Witkowie,
- Przedszkole „Mali Odkrywcy” w Witkowie.

Działalność tych placówek finansowana jest z budżetu Gminy i Miasta.

Od 2020 roku na terenie Gminy opiekę nad dziećmi do 3 roku życia sprawuje prywatny **żłobek „W Stajence”**, prowadzony przez firmę MA-MA B Bogumiła Macioszek.

W roku szkolnym 2019/2020 przedszkola działające w Gminie zapewniały 568 miejsc, przy czym na jej terenie zamieszkiwało 570 dzieci w wieku przedszkolnym, co wskazuje na mogący się zaostreć problem niewystarczającej liczby miejsc w placówkach przedszkolnych, w najbliższych latach. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalne są wahania w zakresie liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli, z kolei liczba dostępnych miejsc regularnie spada.

Wykres 5. Liczba dostępnych miejsc oraz dzieci w przedszkolach publicznych na terenie gminy Witkowo na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

W 2020 roku do szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy Witkowo uczęszczało łącznie 1 195 uczniów, w 61 oddziałach. Jak przedstawia poniższa tabela najwięcej osób pobierało naukę w SP nr 2 w Witkowie (678 osób), a najmniej w NSP w Gorzykowie (27 osób). Liczba oddziałów była analogicznie największa w SP nr 2 w Witkowie i najmniejsza w NSP w Gorzykowie.

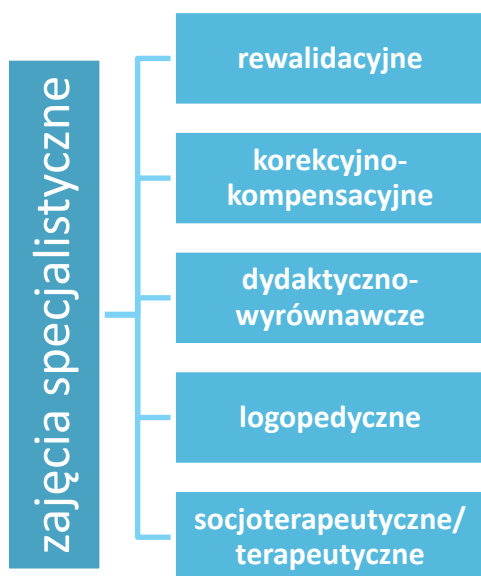
Tabela 4. Liczba uczniów oraz oddziałów w szkołach podstawowych na terenie gminy Witkowo w 2020 roku

LP.	wyszczególnienie	liczba oddziałów	liczba uczniów
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 w Witkowie	13	333
2.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Witkowie	31	678
3.	Szkoła Podstawowa w Mielżynie	10	157
4.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzykowie	7	27
ogółem		61	1 195

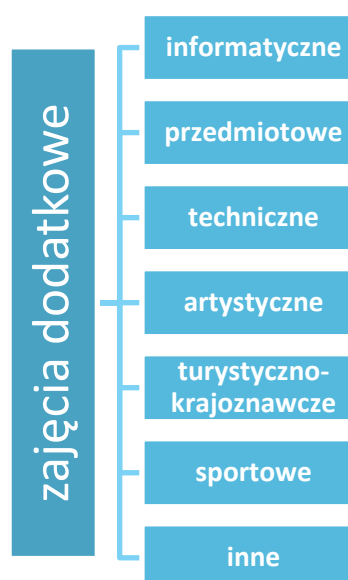
Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy i Miasta Witkowo za rok 2020

Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy umożliwiają uczniom korzystanie z **zajęć dodatkowych (pozalekcyjnych) i specjalistycznych**, finansowanych w całości z budżetu gminy. Szczegółowe formy prowadzonych zajęć przedstawione zostały na rysunkach poniżej. W 2020 roku z zajęć specjalistycznych skorzystało łącznie 790 uczniów, przy czym najwięcej uczęszczało wówczas do Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Mielżynie (327 osób, tj. 54% wszystkich beneficjentów tych zajęć). Największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia logopedyczne – łącznie brało w nich udział 284 uczniów. W przypadku pozaszkolnych zajęć dodatkowych, w 2020 roku odnotowano 558 uczniów korzystających z nich. Najwięcej uczestników to uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Witkowie (311 osób, tj. 56% wszystkich korzystających). Dzieci i młodzież ze szkół z terenu Gminy najchętniej angażowali się w zajęcia przedmiotowe (286 osób) oraz sportowe (113 osób).

Rysunek 2. Zajęcia specjalistyczne

Rysunek 3. Zajęcia dodatkowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy i Miasta Witkowo za rok 2020

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Do istotnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujących na terenie gminy Witkowo należą:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komisariat Policji w Witkowie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Witkowo,
- Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Witkowie,
- Punkt Konsultacyjny,
- Samopomocowa Grupa Wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA),
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Są to podmioty prowadzące działalność na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny, bądź tą działalność wspomagające. Działają również na zasadzie współpracy międzyinstytucjonalnej.

Do zasobów osobowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny w gminie Witkowo można zaliczyć:

- pedagogów, psychologów zatrudnionych w placówkach oświatowych i wychowawczych,
- terapeutów uzależnień,
- członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- funkcjonariuszy Policji,
- pracowników ochrony zdrowia.

DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE I MIEŚCIE WITKOWO

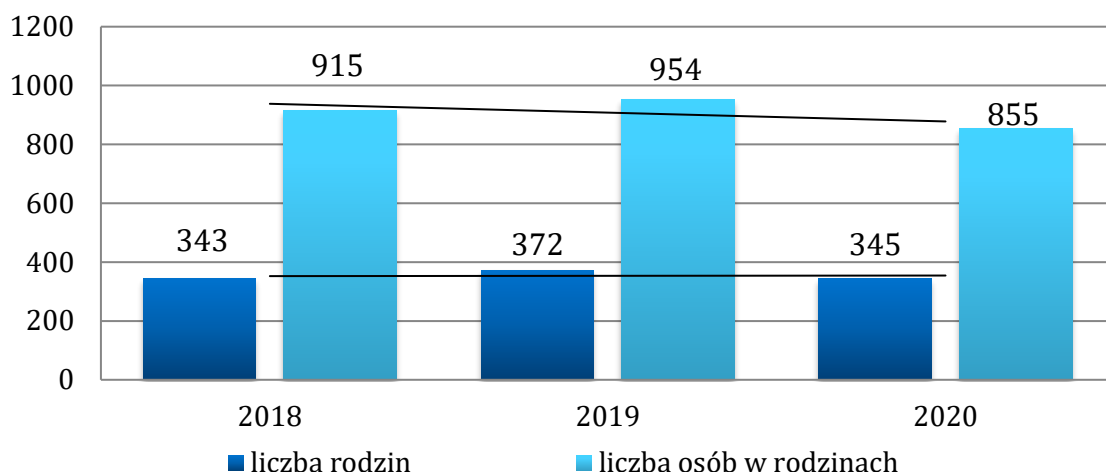
POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Witkowie.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Witkowo ulegała wahaniom. W 2020 roku z pomocy skorzystało 345 rodzin – to o 7% mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 1% więcej niż w 2018 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszyła się liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazują naniesione na wykres linie trendu.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Witkowo w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Jednym z bardzo istotnych zadań realizowanych w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, a wynikających z art. 45 ust. 1-4 Ustawy o pomocy społecznej jest świadczenie usług w formie pracy socjalnej. W 2020 roku pracą socjalną objęto 337 rodzin, w 2019 roku – 358, natomiast w 2018 roku – 329 rodzin. Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin objętych pracą socjalną ulegała wahaniom – w 2020 roku w porównaniu do 2018 roku zauważyć można wzrost o 2%, natomiast w stosunku do 2019 roku spadek o 6%. Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100% w 2020 roku wyniósł 99,12% i tym samym był nieznacznie wyższy niż w poprzednim roku i nieco mniejszy niż w 2018 roku.

Tabela 5. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w gminie Witkowo oraz wskaźnik pracy socjalnej na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin	329	358	337
wskaźnik pracy socjalnej (%)	99,70	98,90	99,12

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (167 rodzin), bezrobocie (125 rodzin), niepełnosprawność (119 rodzin) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (63 rodziny). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (50 rodzin). Szczegółowe dane w zakresie powodów udzielania świadczeń w latach 2018-2020 przedstawia tabela nr 6.

Tabela 6. Powody udzielania świadczeń w gminie Witkowo w latach 2018-2020

Lp.	powód udzielenia świadczeń	2018	2019	2020
1	długotrwała lub ciężka choroba	134	164	167
2	bezrobocie	160	146	125
3	niepełnosprawność	108	127	119
4	potrzeba ochrony macierzyństwa	73	73	63
5	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	41	49	50
6	ubóstwo	39	36	34
7	alkoholizm	31	31	32
8	bezdomność	17	12	14
9	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	6	7
10	przemoc w rodzinie	2	2	3
11	zdarzenie losowe	1	4	2
12	sieroctwo	1	1	1
13	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	5	0
14	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	1	0	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zostało przyznanych łącznie 10 076 świadczeń rodzinom bezdzietnym, 2 349 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 2 903 świadczenia rodzinom z dwójką dzieci, 1 803 świadczenia rodzinom z trójką dzieci oraz 2 981 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela. Na jej podstawie można zauważyć, że zdecydowaną przewagę w liczbie otrzymywanych świadczeń miały w 2020 roku rodziny nie posiadające dzieci, z kolei na drugim miejscu znajdowały się rodziny z czworgiem lub większą liczbą dzieci.

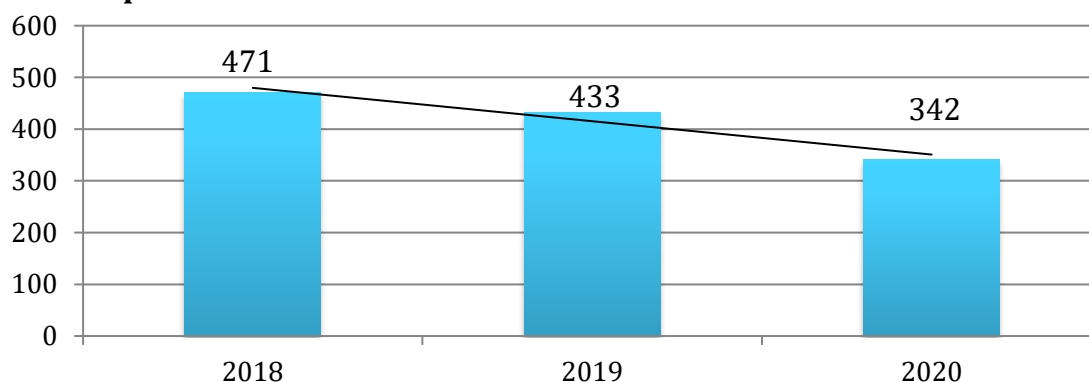
Tabela 7. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

typ rodziny	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
bez dzieci	10 076	2 227	7 849
jedno dziecko	2 349	712	1 637
dwoje dzieci	2 903	538	2 365
troje dzieci	1 803	279	1 524
czworo i więcej dzieci	2 981	315	2 666

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystały średnio 342 rodziny, czyli o 21% rodzin mniej niż w roku 2019 oraz o 27% mniej niż w roku 2018. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem liczby urodzeń na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 7. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

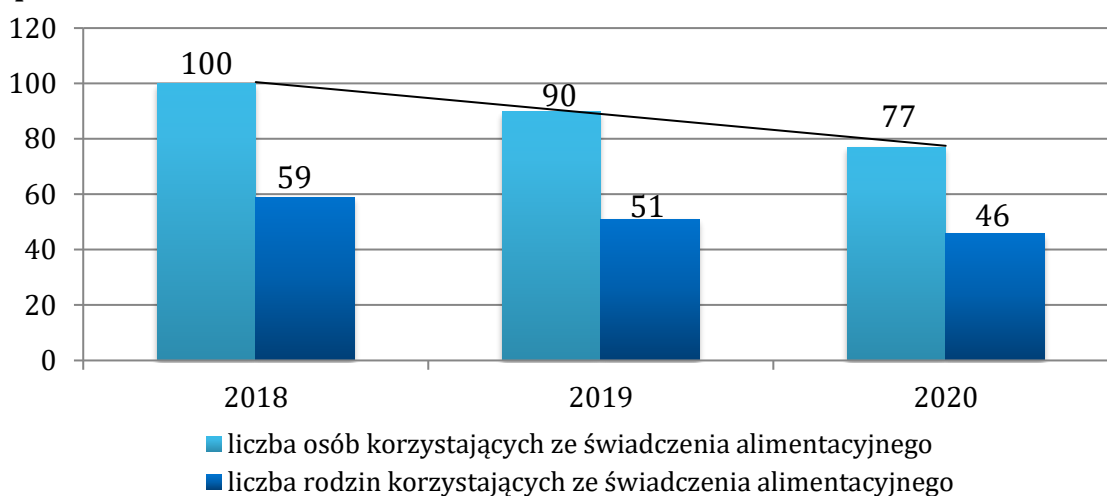

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoba uprawniona oznacza osobę uprawnioną do otrzymywania alimentów od rodzica na podstawie decyzji sądu, jeżeli egzekucja świadczeń alimentacyjnych okazała się bezskuteczna. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 900,00 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów tytułem wykonawczym jednakże nie wyżej niż 500,00 zł.

W 2020 roku z omawianych świadczeń skorzystało 46 rodzin, w których pozostawało 77 osób. W porównaniu do poprzednich lat można zauważyć spadek liczby rodzin i osób korzystających z tego świadczenia. Dane w tym zakresie zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku gmina Witkowo poniosła odpłatność za pobyt 18 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na łączną kwotę 95 839,07 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba dzieci w rodzinach zastępczych uległa nieznacznemu zwiększeniu, gdyż w 2018 i 2019 roku było ich 16, natomiast w 2020 roku – 18. Wzrost jest również zauważalny w przypadku kwoty przeznaczanej na ten cel.

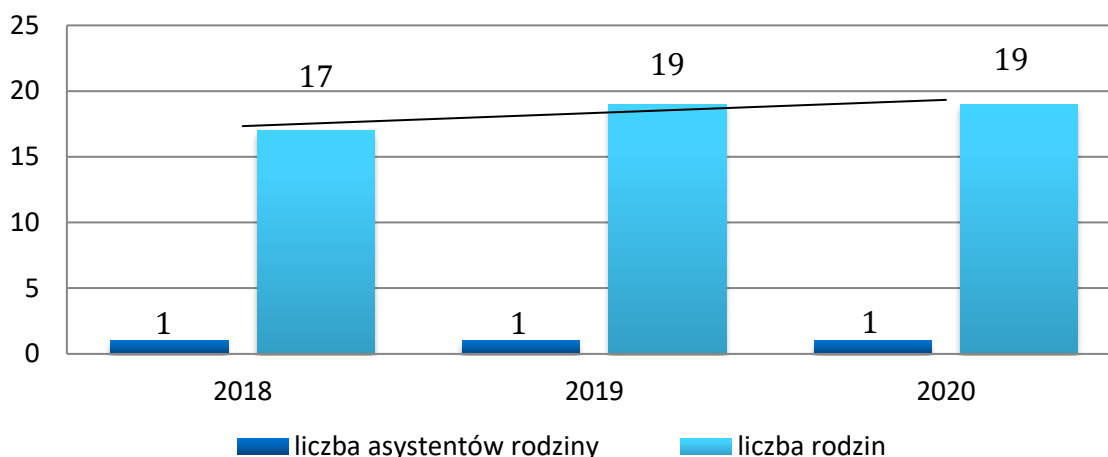
Tabela 8. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci	16	16	18
kwota odpłatności (w zł)	94 228, 78	94 228, 78	95 839,07

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

W Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Witkowie zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 19 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 2018 roku zauważalny jest nieznaczny wzrost liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy, natomiast liczba zatrudnionych asystentów rodziny utrzymywała się w tym okresie na stałym poziomie.

Wykres 9. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020

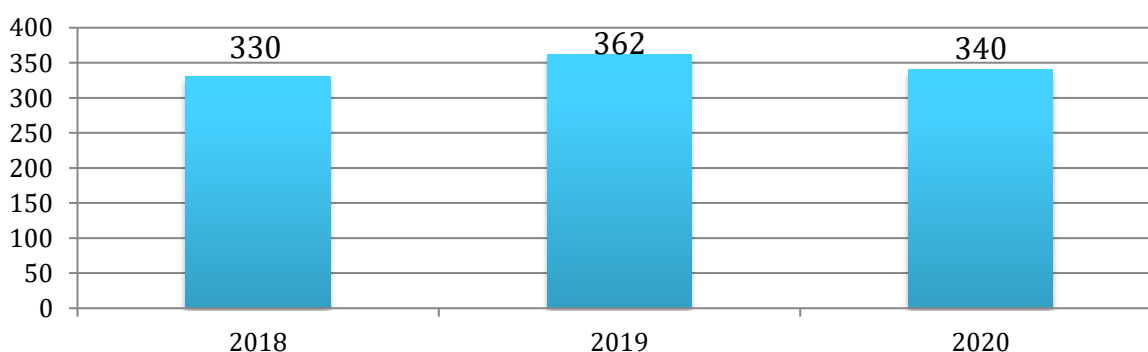

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W roku 2020 w gminie Witkowo nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie od 2018 do 2020 roku. W 2018 roku przeprowadzono je z 330 rodzinami, w 2019 roku z 362 rodzinami, natomiast w 2020 roku z 340 rodzinami. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe ulegała wahaniom.

Wykres 10. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w gminie Witkowo na przestrzeni lat 2018-2020

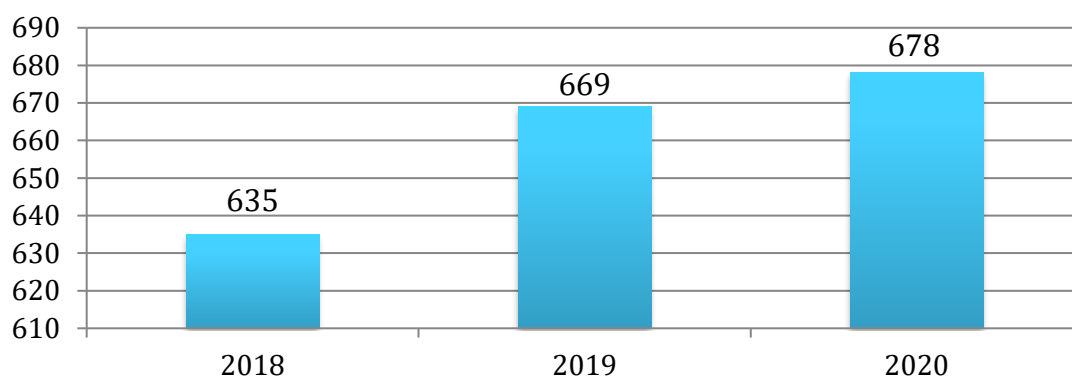

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Rodziny z gminy Witkowo korzystają z Programu „**Karta Dużej Rodziny**”, która przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, a jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy sportowej. W 2020 roku wydano 193 karty.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży głównie zajmują się placówki oświaty, które poza prowadzeniem zajęć dodatkowych, realizują **opiekę świetlicową**, skierowaną do wszystkich uczniów, ale przede wszystkim do dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych. Działalność szkolnych świetlic dostosowana jest do zorganizowanych dowozów dzieci, a także do indywidualnych potrzeb rodziców. W 2020 roku tą formą opieki objętych było 678 uczniów, w 2019 – roku 669 uczniów, natomiast w 2018 roku – 635. Regularnie rosnąca liczba uczniów korzystających ze wsparcia świetlic, wskazuje na stałe zapotrzebowanie na tą formę opieki w Gminie.

Wykres 11. Liczba uczniów objętych opieką świetlicową na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Raport o stanie Gminy i Miasta Witkowo za 2018, 2019 i 2020 rok

Działalność na rzecz dzieci i rodzin w gminie Witkowo prowadzą również świetlice wiejskie, a także organizacje pozarządowe, w tym kluby sportowe realizujące m.in. zajęcia i przedsięwzięcia sportowo-rekreacyjne. Duży udział w organizacji czasu dzieci i młodzieży z gminy Witkowo mają również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Witkowo oraz Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Witkowie.

Rodzinom przeżywającym różnego rodzaju kryzysy oferowana jest nieodpłatna pomoc pedagogiczno-psychologiczna.

W 2021 roku na terenie Gminy i Miasta Witkowo przeprowadzone zostały badania społeczne mające na celu identyfikację występujących wśród mieszkańców problemów społecznych takich jak: przemoc w rodzinie, alkoholizm, narkomania, niktynizm, a ponadto została zbadana opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie, rynku pracy, ubóstwa i włączenia społecznego, sytuacji osób z niepełnosprawnościami i seniorów, wspierania rodziny, zdrowia psychicznego, a także bezpieczeństwa publicznego. W badaniu wzięło udział 173 dorosłych mieszkańców, którzy wypełniali kwestionariusz ankiety oraz 4 pracowników instytucjonalnych, z którymi przeprowadzone zostały indywidualne wywiady pogłębione.

Poniżej przedstawione zostały wnioski z przeprowadzonych badań wśród dorosłych mieszkańców oraz pracowników instytucjonalnych, dotyczące kwestii wsparcia rodzin z terenu Gminy.

WSPARCIE RODZIN W OPINII DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

73%

- Odsetek mieszkańców dostrzegających potrzebę utworzenia na terenie Gminy publicznego żłobka/klubu dziecięcego.

36%

- Odsetek mieszkańców oceniających działania Gminy w zakresie organizacji czasu wolnego rodzin niedostatecznie.

59%

- Odsetek mieszkańców twierdzących, że na terenie Gminy nie organizuje się wystarczającej ilości działań na rzecz integracji rodzin.

55%

- Odsetek mieszkańców dostrzegających potrzebę prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców.

36%

- Odsetek mieszkańców oceniających działania Gminy w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży niedostatecznie.

52%

- Odsetek mieszkańców dostrzegających zapotrzebowanie na działalność społeczną i/lub wolontariat w Gminie.

WSPARCIE RODZIN W OPINII PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Podczas wywiadów przeprowadzonych z pracownikami instytucjonalnymi z terenu Gminy i Miasta Witkowo, wysunięte zostały następujące wnioski:

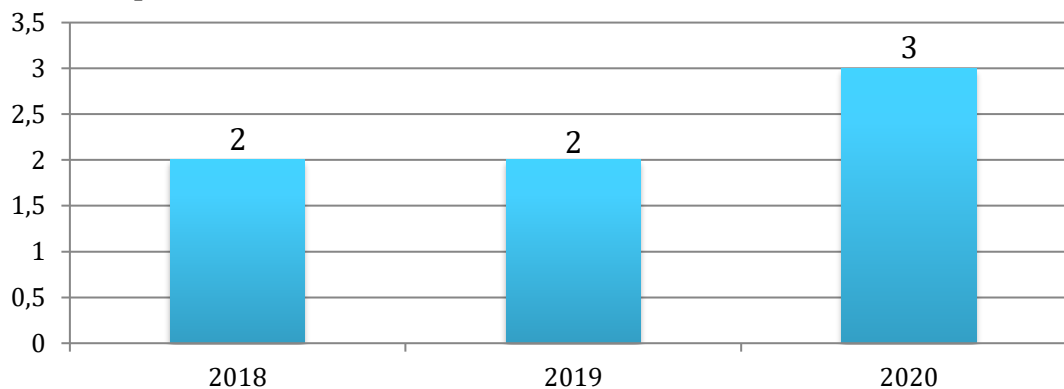
- do największych problemów występujących wśród rodzin zamieszkujących Gminę, zaliczono przede wszystkim: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rozłam więzi rodzinnych, niekorzystne warunki mieszkaniowe części rodzin, bezrobocie oraz uzależnienia;
- badani pracownicy dostrzegli również potrzebę utworzenia na terenie Gminy publicznego żłobka/klubu dziecięcego, zapewniającego opiekę nad dziećmi do lat 3;
- do działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin niewydolnych wychowawczo zaliczano głównie wspomaganie kompetencji rodzicielskich i umiejętności w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, zwiększenie komunikacji pomiędzy Miastem a obszarami wiejskimi odnośnie potrzeb rodzin oraz wzmacnianie funkcji rodziny;

- respondenci, z którymi przeprowadzono wywiady podkreślali liczne działania prowadzone przez Gminę, w stosunku do rodzin. Jak wynika z ich wypowiedzi w Gminie organizuje się wypoczynek letni dla dzieci, prowadzi pracę socjalną z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zapewnia wsparcie asystenta rodziny, pomoc materialną oraz pomoc psychologa i pedagoga w szkołach;
- do największych problemów występujących wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy, rozmówcy zaliczyli przede wszystkim: niewystarczające zagospodarowanie czasu wolnego najmłodszych mieszkańców, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą rodziców, przemoc domową i rówieśniczą. Zauważono również problem sięgania po substancje psychoaktywne oraz nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych;
- przyczyn problemów występujących wśród dzieci i młodzieży badani upatrywali się przede wszystkim w małej ilości inicjatyw podejmowanych w Gminie na ich rzecz, braku odpowiedniego wsparcia oraz niskiej świadomości najmłodszych w zakresie problemów społecznych.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE

W 2020 roku z powodu przemocy w rodzinie pomoc Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Witkowie otrzymały 3 rodziny. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważyć można, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tego powodu utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej na 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020. W 2020 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 4, czyli na przestrzeni lat 2018-2020 była stała. Liczba utworzonych grup roboczych w 2020 roku wyniosła 10, a liczba ich posiedzeń kształtowała się na poziomie 33 co oznacza, że na przestrzeni ostatnich trzech lat ulegała wahaniom. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020

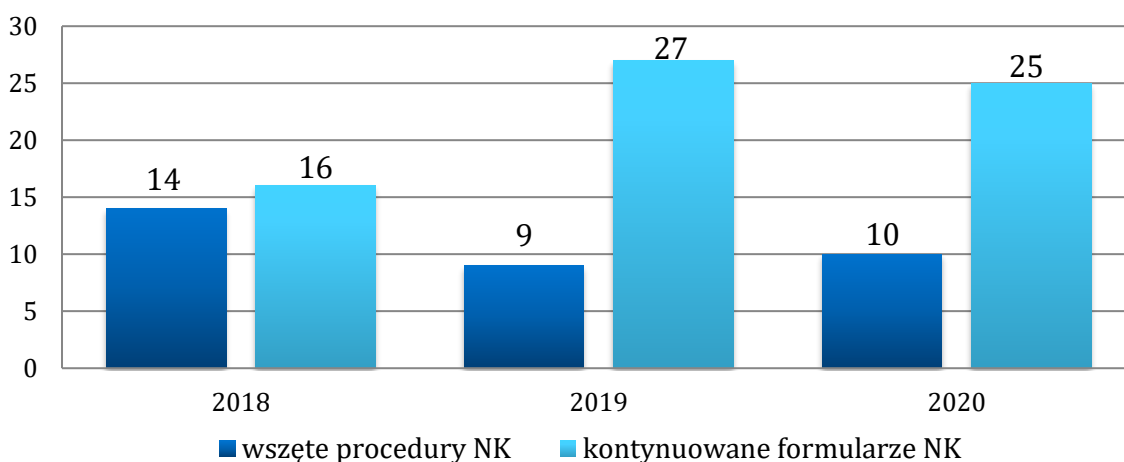
L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
2	liczba utworzonych grup roboczych	15	9	10
3	liczba posiedzeń grup roboczych	35	52	33

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018, 2019 i 2020 r.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba podjętych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom – w 2018 roku było to 14 wszczętych procedur, w 2019 roku – 9, natomiast w 2020 roku – 10. Liczba kontynuowanych procedur również przyjmowała zróżnicowane wartości. Dane te obrazuje wykres nr 13.

Wykres 13. Liczba podjętych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018, 2019 i 2020 r.

W 2020 roku liczba osób, które zostały objęte wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 84, w tym 31 kobiet, 32 mężczyzn oraz 21 dzieci. 12 osób spośród objętych pomocą ZI to osoby starsze (w tym przypadku kobiety i mężczyźni powyżej 65 roku życia). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie ulegała wahaniom, jednakże dostrzegalny jest wzrost od 2018 roku.

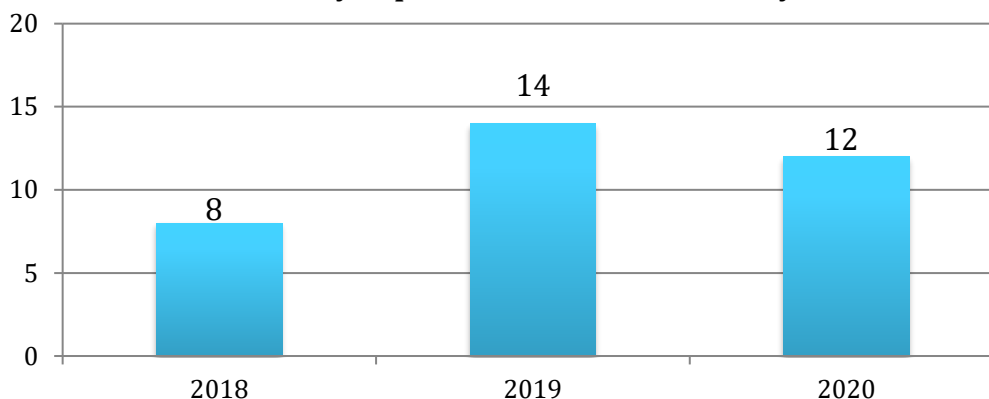
Tabela 10. Liczba osób z terenu gminy Witkowo objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020

L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba osób ogółem	58	92	84
2	liczba kobiet	16	29	31
3	liczba mężczyzn	19	34	32
4	liczba dzieci	23	29	21
5	liczba osób starszych	5	14	12

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018, 2019 i 2020 r.

W 2020 roku zakończono 12 spraw w ramach procedury – wszystkie z powodu ustania przemocy w rodzinie i zrealizowania planu pomocy. Liczba zakończonych procedur na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała wahaniom – w 2019 roku nastąpił wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 75%, natomiast w 2020 roku zauważalny jest nieznaczny spadek w tym zakresie o 14%.

Wykres 14. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2018, 2019 i 2020 r.

Badania przeprowadzone w 2021 roku na terenie Gminy i Miasta Witkowo uwzględniły również problem przemocy domowej. Wnioski z badań ankietowanych oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych zostały przedstawione poniżej.

PROBLEM PRZEMOCY WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

9%	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy.
21%	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej.
6%	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących stosowanie przemocy.
31%	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających pozytywnie stosowanie kar fizycznych wobec dzieci lub wykazujących w tym temacie brak wiedzy.
1%	<ul style="list-style-type: none"> • Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących występowanie problemu przemocy w ich domu.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE W OPINI PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

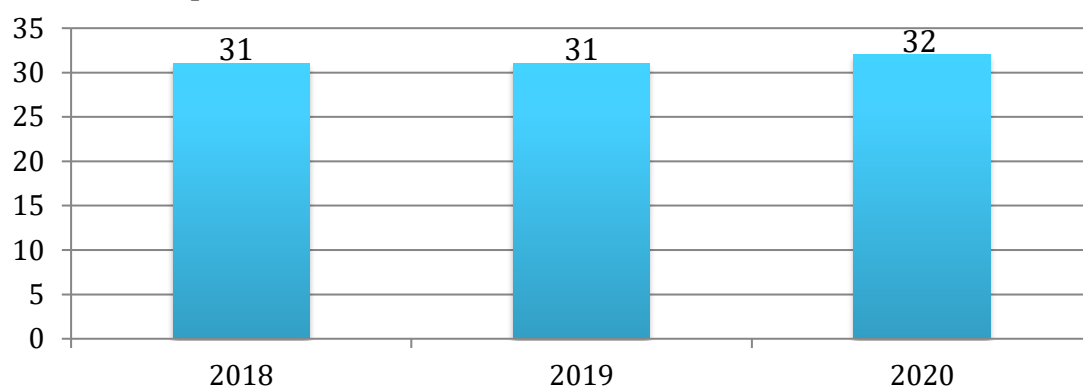
Z wywiadów przeprowadzonych na terenie gminy Witkowo z pracownikami instytucjonalnymi wynika, że:

- problem przemocy jest obecny wśród rodzin na terenie Gminy, jednakże jego skala jest trudna do oszacowania ze względu na częste zatajane tego faktu przez członków rodziny oraz jej otoczenie;
- Gmina w celu przeciwdziałania przemocy domowej współpracuje z podmiotami spoza jej terenu, funkcjonującymi w tym obszarze, a także zapewnia wsparcie psychologiczne dla całych rodzin;
- w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie problem stanowi brak stałego zasobu na terenie Gminy zajmującego się tym zjawiskiem, np. w formie punktu poradnictwa. Trudność stanowi również ograniczona możliwość dojazdu do placówek specjalizujących się w zagadnieniu przemocy domowej, znajdujących się poza Gminą.

PROBLEM ALKOHOLOWY WŚRÓD RODZIN

W 2020 roku z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 32 rodziny. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu była względnie stała. Na przestrzeni ostatnich lat żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom w Gminie odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 7 członków. W 2020 roku przeprowadzili oni rozmowy z 16 osobami uzależnionymi od alkoholu, natomiast nie prowadzono rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 12 osób i wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 4 osób.

W 2020 roku na terenie Gminy funkcjonował **Punkt Konsultacyjny**, który był czynny 6 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. Poradnictwo w Punkcie świadczy instruktor terapii uzależnień.

Na terenie Gminy funkcjonuje również **Samopomocowa Grupa Wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA)**, której spotkania odbywają się w każdy poniedziałek i czwartek. Uczestniczyć w niej mogą wszystkie osoby z problemem alkoholowym, chcące wyjść z uzależnienia.

GKRPA zajmuje się także profilaktyką zachowań ryzykownych. W poprzednich latach wśród uczniów nie prowadzono programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN. Organizowane były

natomiast inne nieustrukturyzowane działania, nieuwzględnione w rekomendacjach. W 2020 roku wzięło w nich udział łącznie 2 110 uczestników, czyli znacznie mniej niż w roku poprzednim, co związane było z obostrzeniami sanitarnymi wprowadzonymi w związku z pandemią koronawirusa.

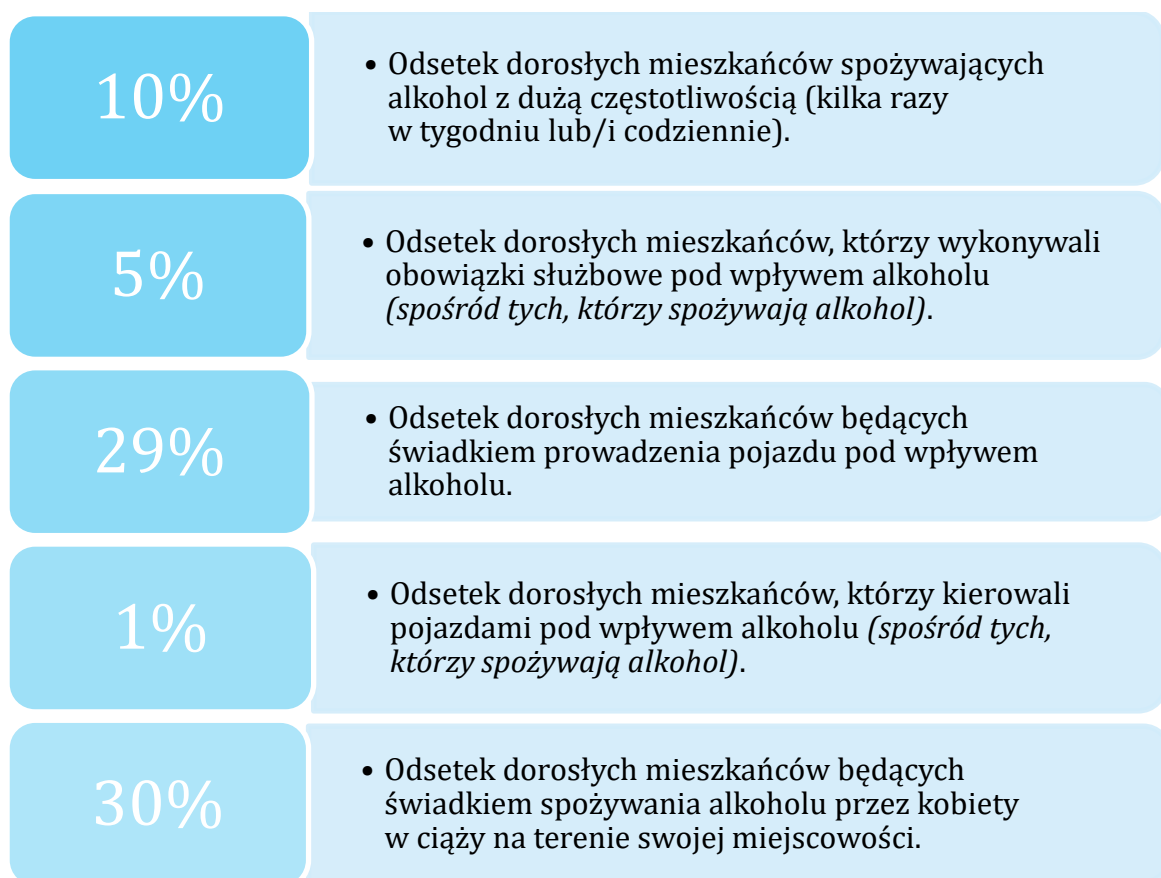
Tabela 11. Liczba uczestników nieustrukturyzowanych działań profilaktycznych w gminie Witkowo na przestrzeni lat 2019-2020

wyszczególnienie	2019	2020
jednorazowe prelekcje, pogadanki	400	0
spektakle	1 317	0
festyny i inne imprezy plenerowe (poza sportowymi)	1 490	0
imprezy sportowe	1 710	1 910
konkursy	0	200

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019 i 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wyniki badań dotyczące spożywania alkoholu przez dorosłych mieszkańców Gminy, a także opinia pracowników instytucjonalnych dotycząca problemu uzależnień.

SPOŻYWANIE ALKOHOLU PRZEZ DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

PROBLEM UZALEŻNIEŃ W OPINI PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Z przeprowadzonych wywiadów indywidualnych dotyczących problemu alkoholowego na terenie gminy Witkowo wynika, że:

- problem sięgania po napoje alkoholowe jest powszechny wśród dorosłych mieszkańców, jak i dzieci i młodzieży z terenu Gminy;
- skala spożywania alkoholu w Gminie utrzymuje się na względnie stałym poziomie na przestrzeni ostatnich kilku lat, a zdaniem części badanych ulega spadkowi;
- wśród dzieci i młodzieży z terenu Gminy dostrzeżone zostało nasilenie się problemu palenia papierosów;
- w opinii badanych pracowników do najważniejszych zasobów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom w Gminie należy klub AA;
- na terenie Gminy według respondentów powinna funkcjonować poradnia uzależnień, należy rozszerzyć działania profilaktyczne i edukacyjne, a także wskazano na rozwinięcie systemu monitoringu wizyjnego.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest to metoda analizy strategicznej pozwalająca skonfrontować ze sobą pozytywne i negatywne czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne. Innymi słowy SWOT jest sposobem organizowania faktów, umożliwiającym zrozumienie danych i dostrzeżenie wynikających z nich konsekwencji. Polega na podzieleniu zebranych informacji na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S (Strengths)** – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę;
- **W (Weaknesses)** – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę;
- **O (Opportunities)** – szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany;
- **T (Threats)** – zagrożenia: wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięta infrastruktura kulturalna i sportowo-rekreacyjna, za sprawą działalności Centrum Kultury, w tym Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Witkowo oraz Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji w Witkowie. ▪ Szeroka baza sportowa na terenie Gminy, w tym: hala widowiskowo-sportowa, boiska Orlik oraz korty tenisowe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat oraz wartości przyrostu naturalnego. ▪ Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. ▪ Spadek osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności. ▪ Stosunkowo wysoki poziom liczby osób bezrobotnych w Gminie, zwłaszcza w przypadku kobiet.

- Dostępność szkół podstawowych i przedszkoli.
- Zasoby – instytucje i specjaliści działający w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom (Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, asystent rodziny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, grupa samopomocowa, Komisariat Policji).
- Spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej.
- Szeroka działalność w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, poprzez prowadzenie licznych zajęć dodatkowych i specjalistycznych oraz opieki świetlicowej.
- Realizacja Programu „Karta Dużej Rodziny”.
- Udzielanie bezpłatnego poradnictwa pedagogiczno-psychologicznego rodzinom z terenu Gminy.
- Wzrost liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- Długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność jako główne powody udzielania świadczeń.
- Brak rodzin wspierających.
- Brak publicznego żłobka.
- Konieczność zwiększenia podejmowanych działań w zakresie integracji rodzin oraz zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców (badanie ankietowe).
- Wzrost liczby rodzin, którym udzielono pomocy z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu.
- Wzrost liczby osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego od 2018 roku.
- Znaczny odsetek osób nieoceniających jednoznacznie negatywnie stosowania kar fizycznych w procesie wychowania (badanie ankietowe).
- Znajomość osób w swoim otoczeniu, które doświadczają przemocy domowej, przez co piątego badanego mieszkańca.
- Problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.
- Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach oraz ich systematyczny spadek.

SZANSE

- Zmiany w przepisach prawnych umożliwiające skuteczniejsze formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą oraz rodzinom z problemem uzależnień.
- Polityka państwa związana ze zwiększaniem środków finansowych na wspieranie rodzin.
- Kampanie informacyjne wpływające na zmianę świadomości społeczeństwa dotyczącej problemu przemocy w rodzinie oraz uzależnień.
- Możliwość pozyskiwania środków finansowych z nowych źródeł finansowania.
- Szkolenia podnoszące umiejętności zawodowe osób zajmujących się problematyką przemocy oraz uzależnień w rodzinie (szkolenia dla różnych grup zawodowych).
- Wzrost świadomości dotyczącej wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- Wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia.

ZAGROŻENIA

- Negatywne wzorce zachowań społecznych.
- Wypalenie zawodowe dotyczącej części kadry instytucji wspierających rodzinę.
- Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach.
- Ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, uzależnienia członków rodziny, niechęć do współpracy.
- Niedoinformowanie społeczne odnośnie placówek świadczących pomoc osobom krzywdzonym, uzależnionym i współuzależnionym.
- Brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy.
- Wzrost zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
- Wysoka dzietność w rodzinach niewydolnych wychowawczo.
- Występowanie „syndromu dziedziczenia biedy”.

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

CEL GŁÓWNY

STWORZENIE SPÓJNEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZIN I OPIEKI NAD DZIECKIEM ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM RODZIN PRZEŻYWAJĄCYCH TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWAWCZEJ.

CELE OPERACYJNE

- I. Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i prawnego oraz wsparcia socjalnego.
- II. Wzmocnienie funkcji i roli rodziny poprzez edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.
- III. Rozwinięcie lokalnego systemu wspierania rodziny i podniesienie kompetencji zawodowych osób działających na rzecz wspierania rodziny.
- IV. Zapewnienie pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz tworzenie warunków do ich wychowywania w środowisku rodziny biologicznej.

Cel operacyjny nr 1			
Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i prawnego oraz wsparcia socjalnego.			
Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1.1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej.	MGOPS, UGiM	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego.
1.2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	MGOPS, placówki oświatowe	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z Programu.
1.3	Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za Życiem”.	MGOPS, UGiM	Liczba rodzin objętych wsparciem.
1.4	Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	MGOPS, PCPR, PK, PPP, placówki oświatowe	Liczba osób korzystających z poradnictwa. Liczba udzielonych porad.

1.5	Poradnictwo i praca socjalna świadczona przez pracowników MGOPS.	MGOPS	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.
1.6	Współorganizowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	UGiM, placówki oświatowe, NGO, CK	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
1.7	Kontynuowanie programu dla rodzin wielodzietnych „Karta Dużej Rodziny”.	UGiM	Liczba złożonych wniosków. Liczba wydanych Kart.
1.8	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	GKRPA	Liczba osób, którym udzielono porad. Liczba udzielonych porad.
1.9	Rozwój grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych oraz współuzależnionych.	MGOPS, GKRPA, NGO	Liczba osób uczestniczących w grupach samopomocowych.
1.10	Utworzenie i prowadzenie Grupy Wsparcia dla Rodziców.	UGiM, placówki oświatowe, NGO	Liczba uczestników Grupy Wsparcia dla Rodziców.

Cel operacyjny nr 2

Wzmocnienie funkcji i roli rodziny poprzez edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
2.1	Zapewnienie rodzinom wsparcia asystenta rodziny.	MGOPS	Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
2.2	Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, MGOPS, UGiM, PPP	Liczba zrealizowanych działań. Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem.
2.3	Promowanie i tworzenie rodzin wspierających oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie.	MGOPS, PCPR	Liczba rodzin objętych wsparciem. Liczba funkcjonujących rodzin wspierających.

2.4	Organizacja wypoczynku letniego i zimowego z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.	GKRPA, placówki oświatowe, NGO	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku z programem profilaktycznym.
2.5	Stałe rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, GKRPA, UGiM, NGO	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Liczba dostępnych zajęć.
2.6	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień od substancji oraz zjawiskiem przemocy.	Placówki oświatowe, GKRPA	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.
2.7	Realizacja warsztatów/programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, GKRPA, MGOPS, NGO	Liczba przeprowadzonych warsztatów/programów. Liczba uczestników.
2.8	Współorganizowanie warsztatów dla rodzin w zakresie wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich.	Placówki oświatowe, MGOPS, NGO	Liczba uczestników warsztatów. Liczba zorganizowanych warsztatów.
2.9	Współorganizowanie wydarzeń/imprez integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	Placówki oświatowe, UGiM, MGOPS, NGO, CK, ZI, KP	Liczba zorganizowanych wydarzeń. Liczba uczestników wydarzeń.
2.10	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez utworzenie placówki wsparcia dziennego na terenie Gminy.	Placówki oświatowe, UGiM, NGO, MGOPS, NGO	Liczba podjętych działań.
2.11	Udzielanie pomocy w formie stypendiów, zasiłków szkolnych.	UGiM	Liczba przyznanych stypendiów i zasiłków szkolnych.

2.1 2	Wsparcie dzieci i młodzieży poprzez poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne.	Placówki oświatowe, MGOPS, PPP	Liczba dzieci korzystających z porad psychologicznych i pedagogicznych w szkołach.
2.1 3	Kontynuowanie realizowania opieki świetlicowej na terenie Gminy.	UGiM, placówki oświatowe	Liczba dzieci i młodzieży objętych opieką świetlicową.
2.1 4	Utworzenie placówki publicznej zapewniającej opiekę dzieciom do lat 3.	UGiM, placówki oświatowe, NGO	Liczba dzieci objętych opieką żłobka/klubu dziecięcego.

Cel operacyjny nr 3

Rozwinięcie lokalnego systemu wspierania rodziny i podniesienie kompetencji zawodowych osób działających na rzecz wspierania rodziny.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
3.1	Udział w szkoleniach/ warsztatach rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	MGOPS, ZI, PK, GKRPA	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach.
3.2	Organizowanie superwizji i wsparcia dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych.	MGOPS, PCPR, ROPS	Liczba zorganizowanych superwizji. Liczba osób biorących udział w superwizjach.
3.3.	Propagowanie idei wolontariatu i innych form aktywności społecznej.	MGOPS, UGiM, placówki oświatowe	Liczba wolontariuszy.

Cel operacyjny nr 4

Zapewnienie pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz tworzenie warunków do ich wychowywania w środowisku rodziny biologicznej.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
4.1	Monitorowanie i ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	MGOPS, PCPR	Liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
4.2	Podjęmowanie współpracy z podmiotami działającymi	MGOPS, PCPR	Liczba dzieci powracających do rodzin

	na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.		biologicznych. Liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.
4.3	Zabezpieczenie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej, rodzinnym domu dziecka.	MGOPS	Liczba świadczeń. Wysokość poniesionych nakładów finansowych.
4.4	Prowadzenie pracy z rodziną biologiczną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	MGOPS	Liczba rodzin, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta rodziny.

A D R E S A C I P R O G R A M U

Adresatami Programu Wspierania Rodziny są mieszkańcy Gminy – głównie:

- rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodziny których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej,
- rodziny przeżywające kryzys,
- rodziny w których występuje przemoc domowa i dotknięte są uzależnieniami od alkoholu, narkotyków lub innych substancji.

Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i młodzieży.

Ź R Ó D Ł A F I N A N S O W A N I A

Zadania Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy i Miasta Witkowo na lata 2022-2024 finansowane będą z następujących źródeł:

- środków własnych Gminy,
- środków samorządu powiatu,
- środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

S Y S T E M M O N I T O R I N G U I E W A L U A C J I P R O G R A M U

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny na terenie Gminy i Miasta Witkowo na lata 2022-2024 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu

i analizowaniu danych będących w posiadaniu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jako koordynatora Programu i jednocześnie instytucji wiodącej przy jego realizacji. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

WSKAŹNIKI MONITORINGOWE

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Programu, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 12. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2024 roku)
1	Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i prawnego oraz wsparcia socjalnego.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny.	19	do 30
		Liczba asystentów rodziny.	1	do 2
		Liczba rodzin objętych pracą socjalną.	337	do 400
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	0	1
		Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny.	193	powyżej 190
		Udział rodzin korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	14,5	do 12

		w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy MGOPS (%).		
2	Wzmocnienie funkcji i roli rodziny poprzez edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.	Liczba zorganizowanych warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	brak danych	do 4
		Liczba rodziców biorących udział w szkoleniach i warsztatach z zakresu profilaktyki problemowej.	brak danych	do 50
		Liczba osób uzależnionych objętych poradnictwem GKRPA.	16	do 30
		Liczba członków rodzin osób uzależnionych objętych poradnictwem GKRPA.	0	powyżej 10
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 5
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	powyżej 500
		Liczba uczestników nieustrukturyzowanych działań profilaktycznych.	2 110	do 2 500
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych.	1	do 2
3	Rozwinięcie lokalnego systemu wspierania rodziny i podniesienie kompetencji	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów dla pracowników zajmujących się wspieraniem rodziny.	brak danych	powyżej 5

	zawodowych osób działających na rzecz wspierania rodziny.	Liczba asystentów rodziny i pracowników socjalnych objętych superwizją.	brak danych	powyżej 5
4	Zapewnienie pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz tworzenie warunków do ich wychowywania w środowisku rodziny biologicznej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	18	do 15
		Kwota odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (zł).	95 839,07	do 95 000
		Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych.	brak danych	powyżej 2

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Program Wspierania Rodziny na terenie Gminy i Miasta Witkowo na lata 2022-2024 jest dokumentem stanowiącym narzędzie polityki społecznej, ukierunkowanym na realizowanie jej założeń w zakresie wspierania rodziny, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz rodzin dysfunkcyjnych. Warto jednak nadmienić, iż aby realizacja w/w Programu była możliwa oraz efektywna, przede wszystkim należy zadbać o skoordynowanie działań wszystkich podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Pomimo konkretnych wytycznych, tj. celów i zadań określających sposoby realizacji Programu, jest to dokument „żywy”, który powinien być dostosowany do panującej w całym kraju, regionie, jak i samej Gminie warunków społeczno-gospodarczych. Trwająca w dalszym ciągu pandemia COVID-19, ale również zmiany w zakresie prawa, demografii czy rynku pracy, narzucają konieczność adaptacji do nagłych zmian, zatem działania podejmowane w zakresie wspierania rodziny powinny jak najbardziej adekwatnie odpowiadać na aktualne problemy i potrzeby jej mieszkańców – w tym przypadku rodzin ją zamieszkujących.

Analiza danych zastanych pochodzących z jednostek funkcjonujących na terenie Gminy, która została przedstawiona w dokumencie, pozwala na stwierdzenie, że podmioty podejmują szereg działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin z Gminy i Miasta Witkowo. Poza wsparciem socjalnym i psychologicznym, ważnym aspektem jest również obecność oraz stały rozwój aktywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, jak i całych rodzin.

Podsumowując działania Gminy w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej, można wysunąć następujące wnioski:

- Gmina i Miasto Witkowo posiadają niezbędne zasoby i potencjał do prowadzenia skutecznych i holistycznych działań w zakresie poprawy sytuacji rodzin ją zamieszkujących;
- Gmina spełnia ustawowy obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;

- w Gminie realizowane są zadania regulowane ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, takie jak działalność profilaktyczna w obszarze wspierania rodziny czy zapewnienie wsparcia ze strony asystentów rodziny.

Jak w każdej jednostce samorządowej, tak i na terenie Gminy i Miasta Witkowo występują pewne ograniczenia oraz braki w zakresie prowadzenia polityki ukierunkowanej na rodziny. Wśród tego rodzaju barier można wymienić m.in. brak placówki realizującej opiekę nad dziećmi do lat 3, czy brak chętnych rodzin do pełnienia funkcji rodzin wspierających. Wdrażanie tego rodzaju Programów ma za zadanie ograniczanie problemów występujących w związku ze skutecznym udzielaniem pomocy i wsparcia rodzinom.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy i Miasta Witkowo na mapie powiatu gnieźnieńskiego	8
Rysunek 2. Zajęcia specjalistyczne	14
Rysunek 3. Zajęcia dodatkowe	14

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Witkowo latach 2018-2020	9
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Witkowo na przestrzeni lat 2018-2020	9
Wykres 3. Mieszkańcy gminy Witkowo zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020	11
Wykres 4. Ludność gminy Witkowo według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku	12
Wykres 5. Liczba dostępnych miejsc oraz dzieci w przedszkolach publicznych na terenie gminy Witkowo na przestrzeni lat 2017-2020	13
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Witkowo w latach 2018-2020	16
Wykres 7. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020	18
Wykres 8. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020	19
Wykres 9. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020	20
Wykres 10. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w gminie Witkowo na przestrzeni lat 2018-2020	20
Wykres 11. Liczba uczniów objętych opieką świetlicową na przestrzeni lat 2018-2020	21
Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020	23
Wykres 13. Liczba podjętych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	24
Wykres 14. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020	26
Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020	28

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej.	6
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Witkowo na przestrzeni lat 2018-2020	9
Tabela 3. Udział ludności gminy Witkowo według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach).....	10
Tabela 4. Liczba uczniów oraz oddziałów w szkołach podstawowych na terenie gminy Witkowo w 2020 roku	13
Tabela 5. Liczba rodzin objętych pracą socjalną w gminie Witkowo oraz wskaźnik pracy socjalnej na przestrzeni lat 2018-2020	17
Tabela 6. Powody udzielania świadczeń w gminie Witkowo w latach 2018-2020	17
Tabela 7. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	18
Tabela 8. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności na przestrzeni lat 2018-2020	19
Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020	24
Tabela 10. Liczba osób z terenu gminy Witkowo objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020	26
Tabela 11. Liczba uczestników nieustrukturyzowanych działań profilaktycznych w gminie Witkowo na przestrzeni lat 2019-2020	29
Tabela 12. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów.....	38